

EĞİTİM YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİ VE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEN YARARLANMALARINI ENGELLEYEN NEDENLER

Doç. Dr. Mehmet Durdu KARSLI
Yrd.Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ
Arş. Gör. Osman TİTREK
Arş.Gör. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Dünyada bilgisayarın bulunması ve eğitim alanında kullanılmaya başlanmasının sonucunda bilgisayar ve ona dayalı eğitim teknolojileri de hızla gelişmiştir. Erkan (1998) da, “özellikle 1980’lerden sonra bilgisayar ve iletişim teknolojisinin hızla gelişmesinin üretimde verimliliği ve etkinliği arttırdığı ve bunun teknolojik altyapı ile gerçekleştirildiğini” belirtmiştir. Bu donanımdaki hızlı gelişmeler, çeşitli alanlarda hızla kullanılmaya başlamış ve bilgi toplumunun oluşumu hızlanmıştır. Nitekim İşman (1998) da bunun küresel iletişim ağı ile gerçekleştiğini, bilimsel araştırmalardan üretkenliğe, kültürel değişimlerden, küresel ticarete kadar birçok alanı etkilediğini belirtmiştir. Sonucunda bilgisayar ve ona dayalı teknolojilerin yoğun olarak kullanıldığı alanlardan birisi de eğitim olmuştur. 1990’lı yıllarda internetin de hayatımıza girmesi, alanında kullanılacak teknolojilerin nicelik ve niteliğini, doğal olarak eğitim sisteminin de yapısını değiştirmeye başlamıştır. Bu değişim sonucunda fizik, davranış ve bilişsel öğrenme kavramları ön plânda iken, yapıcı öğrenme kavramı ön plâna çıkmış ve bu aşamada eğitim ön bilgilerle yeni bilgileri bütünleştirme işlevi kazanarak, öğrencinin anlamı bütünleştirmesinin yolu açılmıştır (M.E.B. 1999). Bu değişikliklerin merkezine eğitim teknolojileri yerleşmeye başlamıştır.

Alkan’a (1997) göre eğitim teknolojisi, genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna hakim olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulması ile öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılması diğer bir deyişle “ öğretim ve öğrenme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işidir.” Eskicumalı ve İşman (2001) ise eğitim teknolojisini, “öğrenme-öğretim ortamlarını etkili bir şekilde etkili bir şekilde tasarlayan, öğrenme ve öğretim de meydana gelen sorunları çözen, öğrenme ürününün kalitesini ve kalıcılığını artıran bir akademik sistemler bütünüdür. Öyleyse öğretmen eğitim teknolojisinin tasarlayıcısı olabileceği gibi tasarlanmış teknolojiyi öğrenerek, eğitim sürecinde etkili ve sürekli olarak kullanan kişi olarak da tanımlanabilir.

Eğitim teknolojilerindeki bu yeni gelişmeler eğitim alanında çalışanların bilgiyi hızla almaları ve yaymaları, bireysel ve faal öğrenme ortamlarının yeniden tasarlanması, eleştirel düşünmeyi öğrenmeyi, ortak çalışma (kubaşık) fırsatını, bireylerarası iletişimin kolaylaşması ve artması, küresel eğitim fırsatlarının çoğalması, bilgiyi öğrenmeye karşı güdülenmenin artması v.b. olumlu sonuçlar doğurmuştur (Eskicumalı ve İşman, 2001).

Bu olanak ve fırsatları sunan yeni eğitim teknolojileri, o zamana kadar varolan eğitim teknolojilerinden farklı özelliklere sahip olduklarından, eğitim teknolojileri iki alt başlıkta incelenmeye başlanmıştır. Bunlar; 1. Klasik Eğitim Teknolojileri ve 2. Modern Eğitim Teknolojileri’dir. Modern Eğitim Teknolojileri’ne boyutun içerisine özellikle internetin ve ona dayalı teknolojilerin de girmesi ile “Bilişim

Teknolojileri” adı verilmiştir. Bilişim Teknolojileri daha çok motor elektrik-elektronik sistemlerdir. Bunların kullanılması ve çalıştırılmasında mutlaka enerji kaynağına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gruptaki teknolojilerin öğretmenler tarafından üretilmesi zor ve pahalıdır. Bunlar; bilgisayar ve programları, tepegöz, Veri Göstericisi (Data Show) yazıcı, tarayıcı, internet v.b. teknolojilerdir (Eskicumalı ve İşman, 2001).

Çağımızın gelişmelerine uyum sağlamak ve bu gelişmelerden yararlanmak için bireylerin bir bilgisayar kullanıcısı olmaları bir zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda bilgisayarın kendisinin bir amaç değil, bir araç olduğu unutulmamalıdır. İyi bir kullanıcının sözcük işlem, hesap tablosu, iletişim, veri tabanı, çizim gibi paket yazılımların en azından bir veya birkaçından yararlanabilmesi beklenir. Örneğin bir öğrenci sözcük işlem yazılımı kullanarak gezi ya da gözlem raporunu yazabilmeli, hesap tablosu kullanarak akıl yürütme, problem çözme becerilerini geliştirebilmeli ve bunların grafik gösterimlerini (özet/sonuç) elde edebilmelidir. Kişisel bilgisayarların yaygınlaşmasıyla birlikte de, bilişim teknolojileri aracılığıyla da bilgiler dünya çapında serbest dolaşıma çıkmış bulunmaktadır. İnternet’in sağladığı olanaklar bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve bilgi ülke sınırlarını ve gümrük duvarlarını ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Okullar, internet üzerinde uzaktan öğrenme tekniklerine dayalı olarak belirli merkezlerle ve kendi aralarında işbirliği kurabilmektedir. Böylece, öğrenciler tanımadığı bir öğretmene ya da öğrenciye ulaşabilmekte ve konusunu tartışmaya açmaktadır. Bir başkasının çalışmasını izleyebilmekte ve izledikleri hakkında tepkide bulunabilmektedir (Tezbaşaran, 1997).

Bu gelişen bilişim teknolojilerini öğretmenlerin bilmesi kaçınılmaz bir zorunluluk durumuna gelmiştir. Çünkü önüne gelen birçok öğrencinin evinde bilgisayar olabilir ve öğretmenden daha çok kendi kendine öğrenme olanağına sahip olabilir. Öğretmenin sosyal rol ve statüsünü koruyabilmesi için eğitimin değişen yönünün gerisinde kalma olanağı kalmamıştır. Öğretmenlerin birçoğu bu gelişen yeterlikleri çeşitli nedenlerle kazanamamaktadır. Öğretmenleri bu teknolojiler konusunda yetiştirme rolü onları denetleyen ilköğretim müfettişleri ve son dönemdeki gelişmelere göre bu rol aynı zamanda okul yöneticilerindir. Bunlar aynı zamanda eğitim yöneticisi konumundadırlar. Bu eğitim yöneticileri denetim rollerini gerçekleştirirken, öğretmenlere mesleki olarak yardımda bulunmaları gerekmektedir. Taymaz’a (1997) göre müfettişlerin görevleri;

1. İnceleme-araştırma
2. Kurum ve ders denetimi
3. Rehberlik ve mesleki yardım ve yetiştirme
4. Soruşturmadır.

Ayrıca Başar’a (1988) göre müfettişlerin rolleri;

1. Yöneticilik,
2. Liderlik,
3. Öğreticilik,
4. Rehberlik,
5. Araştırma uzmanlığı,
6. Sorgu yargıçlığıdır.

Bu rol ve görevler, çağdaş eğitim yönetimi anlayışlarına göre okul yöneticilerinin rol ve görev tanımlarının içine de girmiştir. Fakat son dönemlerde yapılan araştırmalarda (Danyeri, 2001; Nadiroğlu Gün, 2001) da bu eğitim yöneticilerinin yukarıda belirtilen rol ve görevleri yeteri düzeyde gerçekleştiremedikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Hatta eğitim yöneticilerinin, bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerinin öğretmenlerden daha düşük düzeyde olduğu belirtilmektedir.

Fakat yukarıdaki rol ve görevleri incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin öğretmenlere rehberlik ve mesleki yardım ve yetiştirmeleri görevlerinden birisidir. Ayrıca liderlik, öğreticilik, rehberlik ve araştırma uzmanlığı rolleri vardır. Bu rol ve görevlerini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmeleri için kendilerinin çok iyi düzeyde bilmeleri ve kullanmaları gerekmektedir. Fakat günümüzün ekonomik, sosyal ve kültürel şartları içerisinde çeşitli engellerin, bu süreci olumsuz yönde etkilediği belirtilebilir. Nitekim 1999 yılında bu bölgede olan depremin de bu yeterlikleri kazanma sürecini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Yukarıdaki alan yazına göre bu araştırmanın problemi, *“Sakarya İli’nde görev yapan resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenleri ile eğitim yöneticilerinin (ilköğretim müfettişi ve okul yöneticisi) bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri ve bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını engelleyen nedenler nedir?* sorusu olarak belirtilebilir.

Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı, “Sakarya İli’nde görev yapan öğretmenler ile eğitim yöneticilerinin (okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişleri) bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri ve bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını engelleyen nedenleri belirlemektir. Bu temel amacı gerçekleştirmek için şu **alt amaçlar** araştırılacaktır:

1. “a.Görev, b. Cinsiyet, cÇalıştığı okulun türü” değişkenlerine göre bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri ve bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını engelleyen nedenler ile ilgili olarak frekans ve yüzde oranları nelerdir?
2. “a. Cinsiyet, b. Çalıştığı okulun türü” değişkenlerine göre bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri ve bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını engelleyen nedenler ile ilgili olarak eğitim yöneticileri ile öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Kaliteli bir eğitimin gerçekleşebilmesi için en önemli unsurlardan birisi de bilişim teknolojileri ile ilgili altyapının okullarda sağlanmasıdır. Bu altyapı içinde bilişim teknolojileri ile ilgili birimlerin oluşturulması ve bunu kullanacak olanların eğitilmesi gerekir. Bunun için de öncelikle bu birimlerin oluşturulduğu okullarda görev yapan öğretmenler ile eğitim yöneticilerinin bu teknolojileri kullanma düzeylerinin belirlenmesi açısından bu araştırma önem taşımaktadır. Ayrıca bu araştırmanın son bölümünde bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını engelleyen nedenler de belirlenerek, etkili ve kaliteli bir eğitimin gerçekleştirilmesi için önemli olan teknolojik altyapı ve kültürün önündeki engellerin olup olmadığının

belirlenmesi ve ortadan kaldırılması için öneriler geliştirilebilmesi açısından da bu araştırma önem taşımaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2001-2002 öğretim yılında Sakarya İli'nde bilgisayar ya da teknoloji sınıfı bulunan ilköğretim okullarını ile Sakarya İli merkezinde bulunan yeterli eğitim teknolojisi donanımına sahip olduğu belirlenen dört özel ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler ve yöneticileri ile Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan ilköğretim müfettişlerini kapsamaktadır. Ayrıca bu araştırma uzman görüşlerine dayanarak hazırlanan anketteki sorulara, araştırmaya katılanların verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerine ve bunları kullanmayı engelleyen nedenlere ilişkin var olan durumu saptamaya yönelik betimsel nitelikte bir araştırmadır.

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Sakarya İli sınırları içerisinde yer alan ve bilgisayar ya da teknoloji sınıfı olan 7 resmi ilköğretim okulları ile eğitim teknolojisi donanımı yeterli olduğu belirlenen 4 özel ilköğretim okulunda görev yapan tüm öğretmenler (298), bu okulların yöneticileri (26) ve ilköğretim müfettişleri (34) oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan survey toplam 358 kişiden oluşan çalışma grubuna, Sakarya İl Milli Eğitim müdürlüğünün izin ve gereğini belirten üst yazı ile imza karşılığı dağıtılmış ve aynı yolla toplanmıştır. Toplam 250 kişi anketleri tam ve doğru olarak teslim ettiğinden, veriler 250 anket üzerinden değerlendirilmiştir.

Anketin geçerliği için uzman görüşü (Doç. Dr. Aytekin İşman) alınmıştır. Güvenirlik için ALPHA güvenirlilik katsayısı (reliability analysis) hesaplanmıştır ($\alpha = .9561$).

Araştırma verileri, bilgisayarda SPSS 10.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Veriler ile ilgili frekans (f), yüzde (%) ve t-testi değerleri hesaplanarak yapılmıştır. Bu çözümlenmeler .05 manidarlık düzeyinde test edilmiştir. Veriler, ankette yer alan dört boyuta göre çözümlenerek sunulmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan deneklerle ilgili kişisel bilgilere göre;

Deneklerin % 10'u (25 denek) eğitim yöneticisi iken % 90'ı (225 denek) öğretmen; % 56,4' ü (141) kadın iken % 43,6'sı erkek ve % 72'4'ü (181 denek) kamuya ait bir okulda görev yaparken, % 27,6'sı ise özel okullarda görev yapmaktadır.

Araştırmayla elde edilen veriler tablolaştırılarak sunulmuştur. Tabloya ilişkin verilerin sunumu akabinde tartışma yer almıştır:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Deneklerin Bilgisayarı Kullanma Düzeyleri

Yeterlik Düzeyleri		Hiç	Yetersiz	Kıs. Yeterli	T. Yeterli	Toplam
Klavyeyi tüm özellikleri bilerek kullanabilme	f %	47 18,8	50 20.0	115 46.0	38 15.2	250 100.0
Fare (mouse) yi tüm özellikleri kullanabilme	f %	39 15.6	50 20.0	93 37.2	68 27.2	250 100.0
Bilgisayarı açma-kapama v.b. temel yeterlikleri bilme	f %	33 13,2	30 12.0	75 30.0	112 45.0	250 100.0
Bilgisayarda faydalandığı bilgileri yedeklemeyi bilme	f %	51 20.0	74 29.6	72 28.8	51 20.4	248 99.2
Dosya ya da folder açma/kapayabilme	f %	58 23.2	72 28.8	60 24.0	60 24.0	250 100.0
Yazı metnini saklayabilme	f %	64 25,6	90 36.0	44 17.6	50 20.0	248 99.2
Verileri diskete kaydedip/silebilme	f %	72 28.8	72 28.8	54 21.6	52 20.8	250 100.0
Cd leri açarak kullanabilme	f %	65 26,0	87 34.8	36 14.4	62 24.8	250 100.0
Bilgisayara program yükleme/kaldırabilme	f %	96 38,4	71 28.4	57 22.8	25 10.0	249 99.6
İşletim Sistemlerini (Doss-Windows ve Mac) kullanabilme	f %	74 29,6	57 22.8	94 37.6	21 8.4	246 98.4
Word (yazı yazma) programını kullanabilme	f %	59 23,6	52 20.8	73 29.2	62 24.8	246 98.4
Excel programını kullanabilme	f %	66 26,4	68 27.2	82 32.8	29 11.6	245 98.0
Power-point (sunu yapma) programını kullanabilme	f %	88 35,2	87 34.8	51 20.4	23 9.2	249 99.6
Access (veri tabanı oluşturma) programını kullanabilme	f %	115 46,0	81 32.4	44 17.6	4 1.6	244 97.6
Okul Yönetimi Programını kullanabilme	f %	114 45,6	77 30.8	39 15.6	16 6.4	246 98.4
SPSS v.b. istatistik programlarını bilme	f %	141 56,4	79 31.6	22 8.8	1 .4	243 97.2
Bilgisayar programlama dillerini (Basic, Pascal, Cobol, Foxpro, Delphi v.b.)kullanabilme		136 54,4	72 28.8	24 9.6	5 2.0	237 94.8

Bilgisayarı kullanma düzeylerine ilişkin tablo incelendiğinde aşağıdaki bulgular dikkat çekici bulunmuştur; deneklerin yalnızca %27.2'si "mause'u **tam yeterli** olarak özellikleri ile kullanabilirken %15.6'sı **hiç**

kullanamamaktadır. Öte yandan “bilgisayarı açma kapama temel yeterlilikleri”ne hiç sahip olmayanların oranı %13.2 iken, **tam yeterli** olduklarını ifade edenlerin oranı da (%45) yarından daha azdır. Bunun yanında deneklerin yaklaşık dörtte biri (%25.6) “yazı metnini saklayabilme”becerisine **hiç** sahip olmadıklarını belirtirken bunu **tam yeterli** olarak yapabildiğini belirtenler ise beşte biri (%20)dir. “CD’leri açarak kullanabilme” yeterliliğine tam olarak sahip olduklarını ifade edenlerin oranı %24.8 iken hiç sahip olmadıklarını belirtenlerin oranı ise %26’dır. Deneklerin çok azı (%6.4) “okul yönetimi programını kullanabilme” yeterliliğine tam olarak sahip olduklarını ifade ederken bunu **kısmen yeterli** olarak ifade edenler de %15.6’yı geçmemektedir.

Araştırma yapılan okulların tamamında bilgisayar sınıfı ya da bilgi teknolojisi sınıfı bulunurken deneklerin azımsanamayacak bir kısmı mouse’u kullanmayı ya da bilgisayarı açma kapamayı bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bilgisayarı bulunan okullarda durum böyle iken bilgisayarı olmayan okullardaki durumun çok daha vahim olduğu düşünülebilir. Bu okullarda yönetici ve öğretmenlere bilgisayarı öğretmek üzere yetiştirilmiş olan formatör öğretmenlerin işlevselliği tartışılabilir. Okullarımızda öğretmenler temel becerilerden yoksunken buna bir de bulgulardaki okul yönetimi programlarının yöneticilerce hemen hemen hiç kullanılmadığı eklenirse, Aşkar (1999)’ın deyiimiyle inovasyon süreci nasıl gerçekleşecektir?

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Deneklerin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Düzeyi

DİĞER BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA		Hiç	Yetersiz	Kıs. Yeterli	T. Yeterli	Toplam
Tepegözü kullanmayı bilme düzeyi	f	52	48	65	84	249
	%	20,8	19,2	26,0	33,6	99,6
Veri Göstericisi (Data showu) kullanmayı bilme düzeyi	f	107	73	53	12	245
	%	42,8	29,2	21,2	4,8	98,0
Yazıcıyı (printer) kullanabilme	f	80	55	59	55	249
	%	32,0	22,0	23,6	22,0	99,6
Tarayıcıyı (scanner) kullanabilme	f	116	57	53	22	248
	%	46,4	22,8	21,2	8,8	99,2
Digital kamerayı kullanabilme	f	123	65	45	16	249
	%	49,2	26,0	18,0	6,4	99,6
Elektronik tahtayı kullanmayı bilme	f	148	60	31	6	245
	%	59,2	24,0	12,4	2,4	98,0
Faksı kullanmayı bilme	f	89	54	55	51	249
	%	35,6	21,6	22,0	20,4	99,6
Telefonu kullanmayı bilme	f	12	18	22	190	242
	%	4,8	7,2	8,8	76,0	96,8
Modemi kullanmayı bilme	f	116	64	40	28	248
	%	46,4	25,6	16,0	11,2	99,2
Telekonferans (Net meeting) sistemini bilme	f	134	69	31	7	241
	%	53,6	27,6	12,4	2,8	96,4

Diğer Bilişim Teknolojilerinin kullanımına ilişkin tablo incelendiğinde düşündürücü bulunan bulgular aşağıda sunulmuştur. Artık klasik bir beceri haline gelmiş olan “tepegözü kullanmayı bilme” becerisine deneklerin ancak üçte birine yakını (%33.6) **tam** olarak sahip olduğunu ifade ederken, beşte biri (%20.8) hiç

bilmediğini ifade etmiştir. “Veri göstericisi (data show) kullanmayı bilme”, (%42.8) dijital kamerayı kullanabilme (%49.2) “elektronik tahtayı kullanmayı bilme” (%59.2) “telekonferans (net-meeting) sistemini bilme” (%53.6) gibi yeni bilişim teknolojilerini kullanmayı deneklerin yarısına yakını ya da yarısından çoğu hiç bilmemektedirler.

Bu bulgulardan hareketle okullarımızda bilişim teknolojilerinin kullanılması ve yaygınlaştırılması bir yana henüz bir alt yapısının dahi oluşturulmadığını ifade etmek güç olmaz. Bunun en güzel göstergesi eğitim öğretimde tepegözün dahi yardımcı bir araç olarak azımsanamayacak bir denek grubu tarafından kullanılmadığının ifade edilmesi, okullarımızdaki teknoloji kültürünün bir seviyesi olarak ifade edilebilir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Deneklerin İnterneti Kullanılma Konuları

İNTERNETİ KULLANMA		Hiç	Biraz	Kısmen	Tamamen	Toplam
İnternette gezinme (surf)	f	105	53	43	46	247
	%	42,0	21.2	17.2	18.4	98.8
E-posta (mail) alma ve Gönderme	f		65	30	44	247
	%		26.0	12.0	17.6	98.8
Dosya transferi yapma (FTP)	f	129	65	26	27	247
	%	51,6	26.0	10.4	10.8	98.8
Dosya indirme (download)	f	121	74	19	33	247
	%	48,4	29.6	7.6	13.2	98.8
Alan ile ilgili siteleri izleme	f	115	58	48	26	247
	%	46,0	23.2	19.2	10.4	98.8
İnternette sohbet etme (chat)	f	110	58	50	29	247
	%	44,0	23.2	20.0	11.63	98.8
Arama motorlarından Yararlanma	f	131	60	27	27	245
	%	52,4	24.0	10.8	10.8	98.0
Veri tabanlarından (Database) Yararlanma	f	146	67	25	9	247
	%	58,4	26.8	10.0	3.6	98.8
Web sayfası hazırlama	f	141	64	31	9	245
	%	56,4	25.6	12.4	3.6	98.0
Eğitim-öğretim sırasında kullanma	f	118	56	48	22	244
	%	47,2	22.4	19.2	8.8	97.6
Genel kültürünü arttırma	f	96	48	58	37	239
	%	38,4	19.2	23.2	14.8	95.6
Uzaktan eğitim kurslarına (Yabancı dil v.b.) katılma	f	154	47	22	18	241
	%	61,6	18.8	8.8	7.2	96.4
Mesleki bilgi düzeyimi arttırma	f	93	54	68	31	246
	%	37,2	21.6	27.2	12	98.4
Mesleki görevlerimi yerine getirme	f	92	44	77	32	245
	%	36,8	17.6	30.8	12	98.0
Müzik dinleme ve film izleme	f	88	33	71	55	247
	%	35,2	13.2	28.4	22.0	98.8
Basın-yayını okuma	f	91	37	71	45	244
	%	36,4	14.8	28.4	18.0	97.6
Oyun oynama	f	126	36	54	26	242
	%	50,4	14.4	21.6	10.4	96.8
Cinsel konularla ilgili siteleri izleme	f	154	50	17	1	222
	%	61,6	20.0	6.8	.4	88.8

İnterneti kullanma konularına ilişkin tablo incelendiğinde, internetin en çok (%22) “müzik dinleme ve film izleme” aracı olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Bunu %18.4'lük oranla “internette gezinme” ve %18'lik bir oranla basın yayını izleme takip etmektedir. Buna karşın deneklerin yaklaşık dörtte üçü (%61.6) cinsel konularla ilgili siteleri **hiç** izlemediklerini ve uzaktan eğitim kurslarına **hiç** katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bunu %58.4'lük oranıyla veri tabanlarından yararlanma izlemiştir.

Bu verilerden hareketle internetten faydalanma, kendini geliştirme ve eğitim-öğretim amaçlı kullanmak bir yana eğlenme ve dinlenme amaçlı olarak dahi çok düşük bir oranda faydalanıldığı görülmektedir. Diğer yandan internetin çok yaygın olarak kullanıldığı e-posta ve internette gezinme konularında dahi öğretmen ve yöneticilerin hemen hemen hiç kullanmadıkları görülmektedir. Buradan hareketle deneklerin modern iletişim teknolojilerinden çok azının yararlandığı söylenebilir. Diğer yandan deneklerin %12'sinin cinsel konulara ilişkin bilgi edinme sorusuna yanıt vermemiş olması manidardır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Deneklerin Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmalarını Engelleyen Nedenler

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEN YARARLANMAYI ENGELLEYEN NEDENLER		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
Olanakların yetersiz oluşu	a. Ekonomik olanaksızlıklar	f 32 % 12,8	39 15.6	90 36.0	66 26.4	227 90.8
	b. Sosyal ortamın uygun olmaması	f 39 % 15.6	83 33.2	52 20.8	46 18.4	220 88.0
	c. Kültürel değerlere uygun düşmemesi	f 123 % 49.2	59 23.6	15 6.0	18 7.2	215 86.0
Zorunluluk olmaması	a. Yasal	f 77 % 30.8	86 34.4	31 12.4	20 8.0	214 85.6
	b. Yönetimsel	f 68 % 27.2	97 38.8	34 13.6	13 5.2	212 84.8
	c. Mesleki	f 67 % 26.8	83 33.2	45 18.0	18 7.2	213 85.2
Mesleki olarak ihtiyaç duymama	f 103 % 41,2	89 35.6	34 13.6	8 3.2	234 93.6	
Kişisel olarak ihtiyaç duymama	f 90 % 36,0	104 41.6	30 12.0	10 4.0	234 93.6	
Okul yönetiminin bilgisayar çıktılarını resmi işlemlerde kabul etmemesi	f 95 % 38,0	107 42.8	26 10.4	3 1.2	231 92.4	
Müfettişlerin bilgisayar çıktılarını resmi işlemlerde kabul etmemesi	f 73 % 29,2	99 39.6	50 20.0	13 5.2	235 94.0	
Okul yönetiminin bilgisayarları kullanmaya izin vermemesi	f 105 % 42,0	104 41.6	28 11.2	0 0.0	237 94.8	
Bilgisayarın sağlık sorunlarına yol açması nedeniyle	f 110 % 44,0	104 41.6	19 7.6	6 2.4	239 95.6	
Çevremizde bilgisayar kursu veren yerlerin olmaması	f 78 % 31,2	91 36.4	41 16.4	14 5.6	224 89.6	

Okulda bilgisayar kursu açılmaması	f	71	74	66	19	230	
	%	28.4	29.6	26.4	7.6	92.0	
İl M.E.M. tarafından bilgisayar kursu açılmaması	f	85	79	44	7	215	
	%	34.0	31.6	17.6	2.8	86.0	
Meslek dışı işlerimin yoğunluğu (Ek iş yapma)	f	70	91	45	11	217	
	%	28.0	36.4	18.0	4.4	86.8	
Depremin yol açtığı sorunlar nedeniyle	a.Maddi kayıplar	f	72	59	57	11	199
		%	28.8	23.6	22.8	4.4	79.6
	b. Ailevi sorunlar	f	74	58	54	13	199
		%	29,6	23.2	21.6	5.2	79.6
	c.Psikolojik sorunlar	f	79	64	32	11	186
	%	31,6	25.6	12.8	4.4	74.4	
	d. Sosyal sorunlar	f	60	56	62	17	195
	%	24,0	22.4	24.8	6.8	78.0	

Bilişim teknolojisinden yaralanmayı engelleyen neden olarak Deneklerin yarısından çoğu (%62.4) ekonomik olanaksızlıkları, bunun yanında yaklaşık yarısı (%49.2) sosyal ortamın uygun olmamasını göstermiştir. Deneklerin tamamına yakını (%83.6) bilgisayar kullanımında okul yönetimi engelini olmadığını ifade etmişlerdir. Depremin yol açtığı maddi kayıplar, ailevi ve psikolojik sorunlara ilişkin olarak kendilerine yöneltilen sorulara deneklerin yaklaşık üçte birinin hiç yanıt vermediği gözlenmiştir. Bu durum deneklerin bölgeye depremden sonra atanmış olmalarından ya da depremi hatırlamama eğiliminde olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Bir bütün olarak tabloya bakıldığında bilişim teknolojilerinden yararlanmaya engel olarak genelde ileri sürülebilecek nedenlere katılmadıkları söylenebilir.

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE GÖRÜŞLER ARASINDAKİ FARKIN MANİDARLIĞI

A- Yaptığı Göreve Göre T-Test Sonuçları

Faktörler	F Değeri	Anlamlılık düzeyi	t değeri	SD	Çift yönlü Anlamlılık Düzeyi
Bilgisayarı kullanma yeterlikleri	2,230	.137	2,864	217	,005*
Diğer bilişim teknolojilerini kullanma	,997	,319	3,144	225	,002*
İnterneti bilme düzeyi	,034	,854	-1,245	194	,215
Bilişim teknolojisini kullanmayı engelleyen nedenler	3,644	,058	-1,465	142	,145

Bilgisayarı kullanma yeterlikleri ve diğer bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerinde öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri arasında manidar fark olduğu gözlenmiştir. Bilgisayarı kullanma yeterliklerine göre fark, eğitim yöneticilerinin görüşlerinin ortalamasının (46,58), öğretmenlerin görüşlerinin ortalamasından (37,06) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerine göre de fark, eğitim yöneticilerinin görüşlerinin ortalamasının (25,42), öğretmenlerin görüşlerinin ortalamasından (20,71) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

B- Cinsiyete Göre T-Test Sonuçları

Faktörler	F değeri	Anlamlılık düzeyi	t değeri	SD	Çift yönlü Anlamlılık Düzeyi
Bilgisayarı kullanma yeterlikleri	,104	,747	-3,166	217	,002*
Diğer bilişim teknolojilerini kullanma	1,137	,287	-5,119	225	,000*
İnterneti bilme düzeyi	,035	,852	-1,064	194	,289
Bilişim teknolojisini kullanmayı engelleyen nedenler	1,711	,193	-2,649	142	,009*

Bilgisayarı kullanma yeterlikleri, diğer bilişim teknolojilerini kullanma ve bilişim teknolojisini kullanmayı engelleyen nedenlere ilişkin cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur. Bilgisayarı kullanma yeterliklerine göre fark, erkeklerin görüşlerinin ortalamasının (41,32), kadınların görüşlerinin ortalamasından (35,36) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerine göre fark, eğitim yöneticilerinin görüşlerinin ortalamasının (23,84), öğretmenlerin görüşlerinin ortalamasından (19,23) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bilişim teknolojisinden yararlanmayı engelleyen nedenler ile ilgili olarak da fark, erkeklerin görüşlerinin ortalamasının (41,58) , kadınların görüşlerinin ortalamasından (37,55) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Engeller ile ilgili bu oranlar, kadınlar açısından olumludur.

C- Okul Türüne Göre T-Test Sonuçları

Faktörler	F Değeri	Anlamlılık düzeyi	t değeri	SD	Çift yönlü Anlamlılık Düzeyi
Bilgisayarı kullanma yeterlikleri	,989	,321	-4,036	217	,000*
Diğer bilişim teknolojilerini kullanma	,026	,871	-5,231	225	,000*
İnterneti bilme düzeyi	2,630	,106	-2,779	194	,006
Bilişim teknolojisini kullanmayı engelleyen nedenler	,530	,468	3,490	142	,001

Bilgisayarı kullanma yeterlikleri ve diğer bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerinde okulların özel ya da kamuya ait olmasına göre görüşler arasında manidar fark olduğu gözlenmiştir. Bilgisayarı kullanma yeterliklerine göre fark, özel ilköğretim okullarında görev yapanların görüşlerinin ortalamasının (44,06), kamuya ait ilköğretim okullarında görev yapanların görüşlerinin ortalamasından (35,66) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bilişim teknolojilerini kullanma yeterliklerine göre de fark, özel ilköğretim okullarında görev yapanların görüşlerinin ortalamasının (25,08), kamuya ait ilköğretim okullarında görev yapanların görüşlerinin ortalamasından (19,81) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar:

1. Araştırmaya katılan öğretmen ve eğitim yöneticileri;
2. Klavyeyi, mouse'u kullanma gibi temel beceriler bakımından yeterli değildirler.
3. Doya açma, yazılı bir metni saklama, veri kaydetme ve silme vb. Kullanma becerisi açısından yeterli değildirler.
4. CDleri kullanma, program yükleme, işletim sistemleri, paket programları kullanma (word, excel, power point, SPSS, access) bakımından yetersizdirler.
5. Okul yönetimi programlarını kullanmada yetersizdirler.
6. Bilgi teknolojilerini kullanma bakımından yeni teknolojileri hemen hemen hiç kullanmamakta klasikleşmiş teknolojileri ise yeterince kullanamamaktadırlar.
7. İnterneti hemen hemen hiç kullanmamaktadırlar. E-posta gibi yeni iletişim araçlarından yeterince faydalanmamaktadırlar.
8. Eğitim yöneticileri öğretmenlere, erkekler kadınlara ve özel okullarda görev yapanlar kamuya ait okullarda görev yapanlara göre bilgisayarı ve diğer bilişim teknolojilerini kullanma becerileri açısından daha yeterlidir.
9. Bilişim teknolojilerinden yararlanmayı engelleyen faktörler erkekler üzerinde daha etkindir.

Sonuç olarak; bilişim teknolojilerini tanıma, kullanma, faydalanma konularında istenilen düzeye gelinemediği, belli bir kültürel alt yapının oluşturulamadığı görülmektedir. Bilgisayar kullanma yeterlilikleri açısından özümseme, diğer bilişim teknolojileri ve internet açısından ise uyarılma sürecinin yaşandığı, bilişim teknolojileri açısından beklenen inovasyon sürecine geçilemediği yargısına ulaşılmıştır.

Bilişim teknolojilerinden yararlanmayı sınırlandıran en önemli engelin ekonomik olduğu, yasal, yönetsel, mesleki ve kültürel açıdan oldukça olumlu mesafe katedildiği anlaşılmaktadır. Özellikle öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanmaya teşvik edici uygulamaların gözlendiği ancak öğretmenlerin bireysel nedenlerle bilişim teknolojilerinden uzak kaldığı düşünülmektedir.

Öneriler;

1. Formatör öğretmenlerin işlevselliği gözden geçirilmelidir.
2. Öğretmenler bilgisayarla ilgili temel beceriler bakımından yeterli hale getirilmelidir.

3. Eğitim-öğretim ve okul yönetimi ile ilgili softwarein etkili kullanımına ilişkin yeterlilikler kazandırılmalıdır.
4. İnternet ve modern iletişim araçlarının kullanılması özendirilmelidir.
5. Bilişim teknolojilerinin kullanımını engelleyen ekonomik faktörlere ilişkin çözümler üretilmelidir.
6. Bilişim teknolojilerinden faydalanmayı engelleyen nedenler daha geniş ölçüde ele alınıp araştırma konusu yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Başar, Hüseyin (1988). **Öğretmenlerin Değerlendirilmesi**. Ankara.

Danyeri, Öcal (2001). **İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Rollerini Gerçekleştirme Düzeyleri**. Sakarya: Sa.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

İşman,Aytekin (1998). **Uzaktan Eğitim**. Adapazarı: Değişim Yayınları.

Erkan, Hüsnü (1998). **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**. İstanbul: İş Bankası Yayınları, 4. Baskı.

Eskicumalı, Ahmet; İşman,Aytekin (1998). **Eğitimde Plânlama Ve Değerlendirme**. Adapazarı: Değişim Yayınları.

M.E.B. (1999). **Eğitim Teknolojisi Kılavuzu**. Ankara: Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Nadiroğlu Gün, Abdullah (2001). **Öğretmenlerin İlköğretim Müfettişlerinin Görevlerini Yerine Getirmeleri İle İlgili Algıları (Sakarya İli Örneği)**. Sakarya: Sa.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Taymaz, Haydar (1997). **Eğitim Sistemi'nde Teftiş**. Ankara: TAKAV Matbaası.

Tezbaşaran,A.Ata(1997).www.Biltek.Tubitak.Gov.Tr/Dergi/97haziran/Etkin1.Htm